

Kossányi: Végtelen Ut

József

Írta: TÓTH-KURUC MÁRIA

1971. feb. 12

A szép és a legkényesebb izlést is kielégítő verseskötet védőköpenyének belső oldalán Nehéz Ferenc így vezeti be a költőkről és költészetéről való

Tóth-Kurucz
Mária

mondanivalóját: öröm ez a könyv. S a kor- és a költőtárs igyekszik nyomban nem rálicitálni — hanem megtoldani Nehéz igazságát azzal, hogy hozzászól: áldozat és bátor hitvallás is ez a könyv egy olyan korban, amikor a világ óriási "vásárcsarnok", melyről a költő maga is így vall:

"Eszme, álom, csók és asszony,
eladó mind, olcsó pénzen,
hogy a szívem ne hasadjon,
föld helyett az eget nézem."

Mert ez az a kor, amikor a tisztesség szégyenli, hogy tisztességes, a vallásos pedig belepirul, ha észreveszik önkéntelen kalapemelését vagy keresztvetését temploma előtt.

Nos, ezekkel a típus-jelenségekkel, mely korunkra annyira jellemzőek, Kossányinál nem találkozunk. Ő azok közé a kevés és bátor hitvallók közé tartozik, akiknél a hazaszeretet és a hitvallás nem kérdés!

(Iskolapélda erre a maga nemében kiváló és a nemrégiben elhunyt felvidéki publicista, Fábry Zoltán, kinek antifassizmusa tömény kérdés volt.) Kossányit talán nem is a vérmérséklete, hanem lírai lelki alkata mentette meg az efféle tulkapásoktól. Ez a szentpéteri lírikus még Mécsnél is mértéktartóbb!

Figyeljük csak meg a **Börtönben** című versének megindítóan szép hitvallását:

A víz szökik
csilingel,
s foghatnak itt
bilincsel,

Testem éghet
darócon,
én a Vágon
hajózom . . .

Kék vizével
áradok,
ringatnak
a századok,

Versek, álmok,
holt rabok,
anyám szive,
kék habok:

Egyedül én —
nem vagyok.
Rabsorsomon
átragyog

Isten lelke
s bennem itt
munkálja
szép terveit . . .

S a költő lelkében munkáló Isten már imigy
nyilatkozik meg a Végtelen Ut egyik legpregnán-
sabb költeményében:

“Kuruc átok, vagy labanc eskü
Uj-majthényi sikon halott virtus,
szólit élő vizek forrásához
mindnyunkat a tápai Krisztus . . .

Nékünk osztotta szét öt szent sebét,
hogy öt világrészen emlékezzünk
és tiz millió tápai szegény
ellené többé itt kint, ne vétkezzünk . . .”

Percy Bisshe Shelleynek, a nagy angol roman-
tikusnak az volt a vessző-paripája, hogy “a köl-
tők a világ törvényhozói”. Mi, a nem-romantiku-
sok beérjük kevesebbrel is, de ezt igenis hittel
valljuk; a nyelv törvényhozói és nemzetünk, né-
pünk érzékeny idege vagyunk és előbb jajdulunk
fel mindenki másnál, ha népünket veszély fenye-
geti, ha inzultus éri.

Ezért jajdul fel Kossányi József is valahány-

szor rontás kerülget minket s a Tristan da Cunha
crescendójában üvöltő, keserű fájdalom rázza lel-
két és veti ki magából láva-forróságu vallomását:

“Ó, én megértem a készülöket,
minden sejtemben hordozom őket,
s velük kiáltom: cunhai vagyok,
Londonban minden nap meghalok . . .
Menjetelek hát . . . ti már mehettek . . .
Hazátokban kihült a láva,
az én országom — vulkánok szája,
s csalogat szörnyii kinhalálra . . .
Menjetelek csak boldog szegények.”

S menne vissza ő is a mátyusföldi Cunhába, de
hogyan is mehetne árva feje akkor, amikor jani-
csás-lelkű bábi tiborok ülnek a szocialista husos-
fazék mellett, kiknek Mécs költészete még ma sem
más, mint szocialista demagógia, kiknek “irgal-
mas igazságára” vajmi keveset számithatna akár
Kossányi József, akár Szalatnai Rezső!

Kossányi költészetének kiértékelése, vagy méltatása nem az én feladatom. Ezt semmiképpen se vállalnám. Az énrám eső rész itt — öröm, szeretet és hála. Hála azért a verseskötethez tartozó függelékért, melyben bemutatja a felvidéki magyarság életének és irodalmának husz esztendejét a csehszlovák republikában Masaryk és Benes országlása alatt.

Hogy a költő távozása óta mi történt a Felvidéken azt leírja Fábry Zoltán a **Harmadvirágzásban** s ezt a képet teljessé teszi a Budapesten nemrégiben megjelent **Tanulmányok a Csehszlo-**

vák—Magyar Irodalmi Kapcsolatok Köréből című könyv, melynek egyik tanulmánya (Tóth Tibortól) elmondja, hogy 1945 után “kerekén 370 könyv” jelent meg cseh és szlovák íróktól magyar nyelven, melyet a szerző nagy meglepéssel jegyez fel. Az ezt követő beszámoló viszont a magyar irodalom csehre való fordításáról ad számot 1945 után. Érdeemes betűszerint idézni az adatot: “Az 1945 és 1962 között magyarból csehre fordított összesen 140 könyv közül mindössze 11 jelent meg ebben az időszakban.” (529 oldal). A fordítási számadatok közötti differencia világosan jelzi azt a nyelvi- és kulturális szabadságot, mely a felvidéki magyarságnak, mint kisebbségnek kijutott Masaryk és Benes Csehszlovákiájában.

S végül hadd regisztráljuk az eredeti magyar nyelven megjelent művek összességét 1950–1963-ig Fábry Zoltán számvetése alapján: “Ha ma pontos, számszerinti mérleget állítottk fel a szlovákiai magyar írók 1950 óta megjelent könyveiről, a következő eredmény adódik: megjelent 15 mű, ebből egy antológia, 2 tanulmánykötet, 4 verseskönyv, 3 szindarab, 2 regény és 3 novellás kötet.” Igen, ennyi az aratás, ilyen soványan fizetett a magyar buza 13 hosszú esztendő alatt a Szlovákiához csatolt Csallóközben!

Ehhez azonban hozzájön még Kossányi József most megjelent verseskötete, mely szintén mátyusföldi-csallóközi termés. Tiszta buza a javából. Sikeres, acélos. A szentpéteri besenyő-ivadék betakarította tiz esztendő áldását és az emigráció asztalára tette örömünkre és meglepédésünkre.

Cleveland, Ohio 1971 február hó . . .

(Végtelen Ut, ára 5.00 dollár. Megrendelhető a szerzőnél az alábbi címen: Kossányi József, 4708 Canterbury Rd., North Olmsted, Ohio 44070.)

